

MANUÁL K TABULCE „CÍLE_VYROVNÁVACÍCH OPATŘENÍ_CHOVNÍ“

Rozpoznat rizika v individuální, sociální i školní rovině je proto z pohledu budoucí kvality života dítěte nezbytné. Porucha chování se během života dítěte vyvíjí. Sociální prostředí tento vývoj může ovlivnit v obou směrech. Posílit její růst nebo jej omezit.

Dobrá analýza a vyhodnocení rizik ohrožených dětí je v celé řadě opatření prvním krokem k zastavení nežádoucího vývoje v chování žáka a k vytvoření vyrovňovacích postupů a strategie intervence pro podporu jeho motivace k učení a pro adaptaci modelů jeho chování.

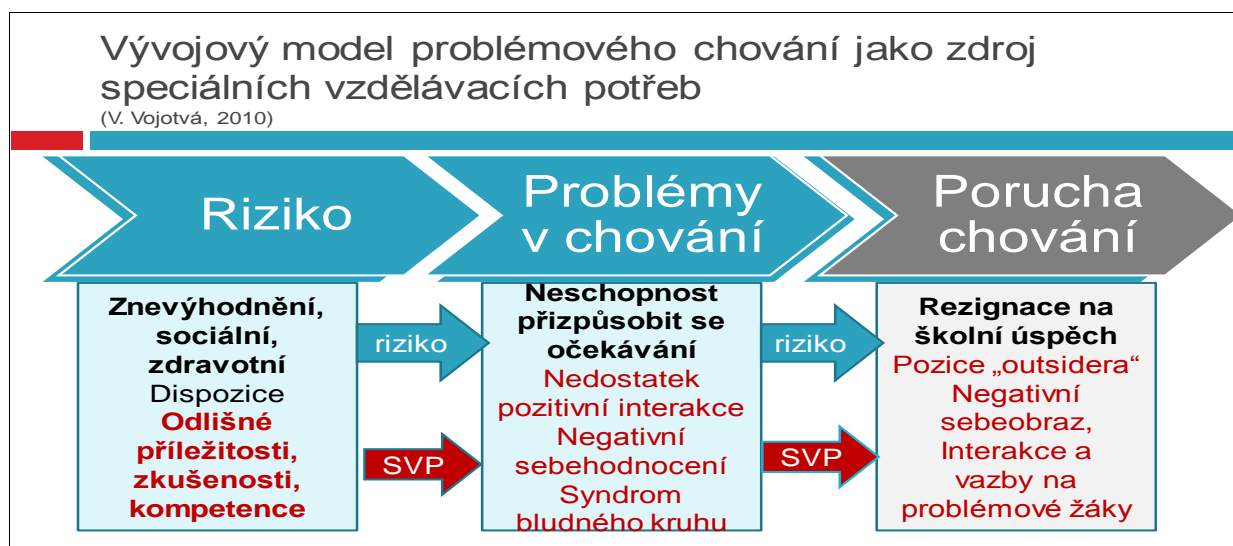
Vymezení speciálních vzdělávacích potřeb individuálního žáka a analýza školních rizik dává škole prostor reflektovat *potencialitu* všech žáků a otevřít jim cestu ke kvalitnímu životu v dospělosti.

Legislativní vymezení problémového chování

V kontextu v platné legislativy řadíme problémové chování do kategorie *sociálního znevýhodnění* (vyhláška č. 147/2011 Sb.) skupiny žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (Školský zákon, 2004). Sociální znevýhodnění je třeba v kontextu vyhlášky č. 147/2011 Sb. chápat jako pedagogickou kategorii pro účely vzdělávání žáka a využití vyrovňovacích opatření.

Speciální vzdělávací potřeby dětí s problémy v chování

Následující ilustrace jsou oporou pro náhled na problémy v chování v kontextu speciálních vzdělávacích potřeb a rizik ve vzdělávání dětí s problémy v chování. Jsou východiskem pro hledání vyrovňovacích opatření a příležitostí ve školním prostředí a ve vzdělávání. Jsou vodíkem pro vyhodnocování strategií učení a výuky těchto dětí.

Obr. 1: Vývojový model poruchy chování (Vojtová, V., 2010) (SVP = speciální vzdělávací potřeby)

Obr. 2: Bariéry ve vzdělávání dětí s poruchou chování (Vojtová, V., 2010)

Práce s tabulkou

Tabulka slouží k cílené podpoře dítěte s problémy v chování. Má dva účely a) diagnostický, b) hodnotící.

Diagnostika

Cílem každé diagnostiky pedagoga je přesně vymežit silné a slabé stránky dítěte v jeho chování. Dobrá znalost konkrétních projevů v chování dítěte pomáhá pedagogovi dobře nastavit intervenci. Zaměřit se na podporu těch dovedností, které dítě neovládá popřípadě, které nemá natolik upevněné, aby je umělo užívat v běžných situacích učení a výuky.

V tabulce jsou projevy chování rozdělené do 5 oblastí. V každé z těchto oblastí jsou pak vymezené dovednosti, které ji charakterizují. Pro úspěšné zapojení dítěte do školní práce jsou významné.

Hodnotící škála má tři stupně.

Termín **funkční** označuje stupeň, kdy dovednost dítěte je na takové úrovni, že ji užívá v běžných situacích školního života v rámci řízených i neřízených činností a aktivit; kdy má již úroveň kompetence.

Termín **nejistý** označuje stupeň, kdy dítě dovednost má rozvinutou, ale je pouze na takové úrovni, že ji užívá pouze někdy a to především v rámci řízených činností a aktivit. V běžných situacích školního života, kdy není pod přímou kontrolou, ji neužívá. Nemá tedy úroveň kompetence.

Termín **nefunkční** označuje stupeň, kdy dovednost dítěte není vůbec rozvinutá. Neumí ji užívat ani v rámci řízených činností a aktivit. Potřebuje se ji nově naučit.

Postup

Na začátku práce s dítětem jej na základě pozorování, analýzy práce a konzultace s třídním/jiným učitelem, který dítě vyučuje, proveďte diagnostiku dítěte postupně v jednotlivých oblastech.

Podpora intervence

První krok:

Zaměřte se na podporu dítěte v konkrétních dovednostech, které jste označili termínem nejistý. Dítě seznámte s vašimi závěry s nabídkou vaší podpory při práci na zlepšení. Společně pak vyberte dvě až tři dovednosti. (Doporučujeme pracovat nejdříve s těmi, které jdou posílit nejlépe a nejrychleji.)

Druhý krok:

Sepište smlouvu o podmínkách společné práce.

Třetí krok:

Promyslete systém hodnocení pokroku. Základem by mělo být sebehodnocení samotným dítětem. Vy byste pak měl/a dávat jen zpětnou vazbu, jestli s tímto sebehodnocením souhlasíte.

Čtvrtý krok:

V případě posílení dovednosti do úrovně kompetence (hodnocení **funkční**), s dítětem náležitě oslavte úspěch.

Pátý krok:

Vyberte další dovednost. V případě, že jsou již všechny dovednosti označené v diagnostice termínem **nejistý** opravené na úroveň funkčních kompetencí, začněte pracovat na výstavbě dovedností, které jste označili jako nefunkční. Postupujte opět analogicky.

Vyhodnocení podpory intervence

Opakovaná diagnostika je důkazem efektivity intervence. Přesvědčí vás, dítě, vaše kolegy, rodiče dítěte atd. o pokroku. Pomůže nastavit nové cíle pro další podporu dítěte.

Evidence i malé změny je důkazem, že změna v chování dítěte je možná..., je signálem především pro dítě samotné, že na sobě může pracovat, že lidem kolem něj na něm záleží.

Pamatujte:

Využívejte pro cílenou práci s dítětem procesy učení a vrstevnické vztahy.

Oslavujte každý úspěch.

Neúspěch jasně označte a definujte, netrestejte. Ukažte dítěti cestu, jak neúspěch napravit!

Využívejte symboly pro pochvalu. Nechte děti samotné, aby se chválily.